

Figyelemkoldusok - vége a világnak, ha fogynak a lájkok?

A szüleim nem engedték, hogy tizenöt éves korom előtt regisztráljak bármilyen olyan szociális platformra, ami többre képes üzenetek küldésénél. Mivel jó kiskamasz voltam, értelemszerűen nem rajongtam ezért a korlátozásért. Először erős észérvekkkel (Minden osztálytársamnak vannak közösségi oldalai...), majd rendszeres tombolással (Nem igaz, hogy csak nekem nem lehetnek!) próbáltam meggyőzni őket a saját igazamról. Amikor az említett technikák csődöt mondtak, akkor a gyerekek leghatékonyabb fegyveréhez folyamodtam – a hisztériához. A gond csak az volt, hogy egy tisztességes hiszti rengeteg energiát kivesz az emberből, az én szüleim pedig hajthatatlanok voltak. Nem maradt más választásom, kénytelen-kelletlen elfogadtam a döntésüket.

Elfogadtam, de nem értettem egyet vele. Minden velem egykorúnak természetes volt az Instagram vagy a Facebook használata, és csodával határos módon egyiküknek sem nőtt mondjuk harmadik füle. Úgy gondoltam, hogy csak az én szüleim aggódják túl a helyzetet, hogy kötelességüknek érzik megvédeni engem egy veszélytől, ami tulajdonképpen nem létezik.

Már csak pár hónap volt hátra a hón áhított tizenötödik születésnapomig, amikor egészen véletlenül több olyan könyvet is olvastam, ami - ha csak pár gondolat erejéig is - de foglalkozott a közösségi oldalak hátrányaival. Többek között azzal a művileg kialakított tökéletesebbnél is tökéletesebb képpel, amit egy oldal gyakran képviselni kíván, és amit mi, felhasználók, fáradhatatlanul *lájkolunk*. A lájk funkciót 2009-ben vezették be Facebookéknál. Az ominózus gomb alkotója később úgy nyilatkozott, hogy a lájk megjelenésével pozitív érzéseket akartak kelteni, és soha nem gondolták volna, hogy azok hiánya emberek tömegeit keseríti majd el.

Amikor elkezdtem írni ezt az esszét, rájöttem, hogy az én szememben a közösségi média kísérteties hasonlóságot mutat a Harry Potter és a Titkok Kamrája cselekményével. Ebben a könyvben egy kislány, Ginny, minden élményét - pozitívát és negatívát egyaránt - megosztotta a naplójával. Minél több információt adott ki magáról a naplónak, az egyre inkább a hatása alá vonta, végül pedig megszállta és Ginnynek órák estek ki az emlékezetéből. Valójában ugyanezt tapasztaljuk a különböző applikációkkal is: Miért ne alapon letöltjük őket, egyre többet és többet használjuk, végül pedig azon kapjuk magunkat, hogy naponta órákon keresztül bámulunk a képernyőre, és életünk minden apró-cseprő részletét megosztjuk a követőinkkel. Közösségi vagy szociális média - a név arra utal, hogy a különböző platformoknak csak egy célja van: közelebb hozni az embereket. Én mégis úgy érzem, hogy ezek az applikációk egyre inkább elszigetelnek minket egymástól. Engedje meg a kedves olvasó, hogy ezt a gondolatmenetemet Kati segítségével fejtssem ki.

Kati, egy kitalált, nagyjából átlagosnak nevezhető tizenöt éves lány. Jó jegyei vannak a suliban, versenyekre is szokott járni, minden szerdán zongoraórán vesz részt. Kétszázharmincan követik az Instagramon. Ha posztol egy képet arra megközelítőleg száz lájk érkezik. Lehet, hogy ez a számadat teljesen hidegen hagyja Katit. De az is lehetséges, hogy egészen véletlenül tudja, hogy a barátnője, Kriszti legutóbbi képét száztizenötven lájkolták. Kati padtársa, Misi nagyjából százhetven szivecskét zsebel be posztonként, viszont őt háromszázan követik. Kati természetesen ezt is véletlenül tudja.

Úgy adódik, hogy hősünk egyre több időt kezd el tölteni a különböző platformokon. Rendszeresen tesz ki sztorikat és minduntalan figyeli, hogy hányan nézik meg őket. Kicsit zavarja őt, hogy sosem szerez annyi lájkot, mint Kriszti vagy Misi. Most már naponta órákat tölt jelentéktelen, sőt néha egyenesen buta videók és képek nézegetésével. A szomszéd fűje mindig zöldebb. Kati úgy látja, hogy a rengeteg, bár számára ismeretlen lányka több lájkot kap, mivel ők szebbek, tehetségesebbek, népszerűbbek, okosabbak és úgy általánosságban tökéletesebbek nála. Kati egyre komorabb, és mégis, minél felhősebb a hangulata annál többet foglalkozik a közösségi oldalaival. Hogy miért? Azért, mert ha üres tekintettel, okostelefonja fölé görnyedve, monoton mozdulatokkal, lájkol, kommentál és megoszt, akkor nem kell a saját növekvő letargiájával foglalkoznia. Amikor a mobilját nyomkodja, az agya egy olyan állapotba kerül, amikor nem érzi az idő múlását. Mintha csak pár percre nyitotta volna meg a Twittert, Instagramot, Facebookot vagy a TikTOKot, pedig valójában már órák óta haszontalanabbnál haszontalanabb videókat bámul. Lehet, hogy Kati egy idő után ráébred tevékenységei (vagy éppen azok hiányának) toxikus voltára, de addigra már túlságosan hasonlít egy a mókuserékben céltalanul futó hörcsöghöz. Veszettül teper, de nem jut sehova és ez fel is tűnik neki, úgyhogy kilép a kerékből. De előbb-utóbb úgyis visszamegy, hiszen a közelében nincsen az égvilágon semmi, csak forgács. Unalmas, seszínű forgács.

Mégis, hogy történt mindez Kati-val? Hogyan vált egy okos és szorgalmas lány csupán a szociális médiának köszönhetően a saját árnyékává? Nagyon jó kérdés. Az egyik fizikaórámmal előtt rá is jöttem a válaszra. A mai társadalomban a lájk már többé nem csak egy szórakoztató, de egyébként jelentéktelen apróság. Ahogy a térfogat egyik mértékegysége a liter, úgy a szeretet és támogatás mértékegységévé a lájk vált. Ezzel azonban akad egy kisebb probléma. Ha azt mondom, hogy a boltban vettem egy liter tejet, akkor annyi tejet vettem. Nem többet, nem kevesebbet. De attól, hogy kilencvenhárman lájkolták a legutóbbi képemet, még nem biztos, hogy mindegyikük támogat és szeret engem. Legtöbbjük valószínűleg semleges érzéseket táplál irántam, és biztos van köztük olyan is, aki a háta közepére sem kíván engem. Katinak fel kellene tennie magában a kérdést: Ha szomorú lennék, a lájkolóim közül hányan vigasztalnának meg *igazából*? Sokan, vagy a legtöbbjük válaszolna a szürke sztorimra valami közhelyes giffel? Ha majd elérek valamit, hányan fognak *őszintén* örülni a sikeremnek? Kik azok, akiknek nem csak plusz egy követő vagyok, hanem barát vagy fontos családtag? A lájkok száma lehet impozáns, de a mennyiségük örökké csak a szeretet illúziója lesz. Egy gyönyörűen kidolgozott, magával ragadó délibáb.

Feltételezhető, hogy a korábban említett hörcsög nem tud komolyabb változtatásokat eszközölni az életén. Viszont Ginny, bár nem egyedül, de megszabadult a napló hatásától. Szinte bármilyen ördögi körből ki lehet lépni. Az ember szociális lény, örökké szomjazni fogja a társaságot és a figyelmet. De fontos tudatosítani, hogy ami a virtuális világban történik, az sohasem fog tudni versenyezni azzal, ami a képernyőn kívül van, egészen egyszerűen azért, mert nem *igazi*.

Vitathatatlan, hogy a közösségi média csodálatos dolgokra képes. Bármikor tudok beszélgetni egy barátnőmmel, aki egy másik kontinensen tartózkodik. Képes vagyok pár kattintással képet küldeni a rokonaimnak akkor is, ha helyileg még csak a közelemben sincsenek. De a jóból is megárt a sok. Az időnk nagy részét inkább töltjük a platformokon kívül. Hiszen - és engedje meg a kedves olvasó, hogy egy filmes idézettel búcsúzzak -, „A valóság az valódi”.